Algorytmy i struktury danych (bioinformatyka, 2025)

Duży projekt zaliczeniowy

wersja: 1.0

PHARMDB – system zarządzania i analizy leków

Napisz program służący do zarządzania kompleksową bazą danych leków oraz analizy ich wzajemnych zależności. System ma zapewniać efektywne odpowiedzi na zapytania dotyczące bezpieczeństwa przyjmowanych leków i optymalizacji ich doboru. System ma na celu wspomaganie lekarzy i farmaceutów w podejmowaniu decyzji terapeutycznych poprzez analizę działań niepożądanych, wskazywanie najlepszych leków dla jakieś choroby oraz sugerowanie alternatywnych opcji leczenia. System musi uwzględniać, że informacje o lekach mogą być dynamicznie aktualizowane – mogą pojawiać się nowe działania niepożądane, nowe zamienniki lub zmiany we wskazaniach terapeutycznych. Te aktualizacje powinny być natychmiast uwzględniane w analizach i rekomendacjach generowanych przez system.

Struktura informacji o lekach

Każdy lek powinien być opisany następującymi atrybutami:

- id unikalny identyfikator nadawany przez system zgodnie z kolejnością, np. "D0001", "D0002".
- name unikalna nazwa leku, np. "Apap", "Ibuprom".
- indications lista wskazań terapeutycznych, tzn. chorób lub objawów na które działa dany lek, np. "nadciśnienie tętnicze", "ból głowy", wraz z poziomem skuteczności leku dla danego wskazania (skala 1-10).
- substitutes lista leków, które mogą być zastąpione przez dany lek. *Uwaga: relacja ta nie jest symetryczna ani przechodnia. Proszę również zwrócić uwagę na dokładny kierunek zastępowalności.* Przykład: jeśli lek A ma na liście substitutes lek B, oznacza to, że lek B może być zastąpiony przez lek A lub inaczej A może zastąpić B, ale nie odwrotnie.
- side_effects lista działań niepożądanych, gdzie każde działanie ma:
 - nazwę objawu, np. "zawroty głowy", "nudności";
 - poziom dolegliwości: łagodny (MINOR, wartość 1), istotny (SIGNIFICANT, wartość 2) lub krytyczny (CRITICAL, wartość 3);
 - częstotliwość występowania w procentach, np. 15.5 oznacza, że występuje średnio u 15.5% pacjentów.

Wymagania

Należy napisać klasę PharmDB wraz z odpowiednimi atrybutami i następującymi metodami:

- 1. __init___(self) inicjalizacja bazy danych leków oraz odpowiednich struktur danych.
- 2. add_drug(self, drug_name, indications=None, substitutes=None, side_effects=None) dodanie nowego leku do bazy danych o podanych wskazaniach terapeutycznych, lekach zastępowalnych i efektach ubocznych. System ma automatycznie przydzielić identyfikator i go zwrócić. Dodany lek może być zastępnikiem tylko dla leków wcześniej dodanych do bazy danych. Należy założyć, że lek jest dodawany do bazy danych tylko raz oraz nie ma duplikatów.

Algorytmy i struktury danych (bioinformatyka, 2025)

Duży projekt zaliczeniowy

wersja: 1.0

- 3. number_of_indications(self, drug_id, min_efficacy) zwrócenie liczby wskazań terapeutycznych o efektywności co najmniej min_efficacy dla podanego leku.
- 4. number_of_alternative_drugs(self, drug_id) zwrócenie liczby leków, które mogą bezpośrednio zastąpić dany lek. *Uwaga*: nie chodzi o liczbę leków, które mogą być bezpośrednio zastąpione przez dany lek.
- 5. worst_side_effect (self, drug_id) zwrócenie nazwę nabardziej dotkliwego skutku ubocznego (skutku o największej częstotliwości spośród tych o największym poziomie dolegliwości) dla podanego leku.
- 6. risk_score(self, drug_id) zwrócenie wskaźnika ryzyka (*risk score*) zdefiniowanego jako ważona suma wszystkich działań niepożądanych podanego leku (częstość występowania × poziom dolegliwości).
- 7. find_best_alternative(self, drug_id, max_steps=2) zwrócenie identyfikatora leku o minimalnym ryzyku spośród leków, które można zastosować zamiast leku drug_id przy ograniczeniu liczby zamian. Można wykonać co najwyżej max_steps zamian, np. przy max_steps=2 można używać zamienników dla bezpośrednich zamienników podanego leku. Przykład: jeśli lek A można zastąpić lekiem B, a lek B lekiem C, to wynikiem działania tej funkcji dla leku A, powinien być identyfikator leku o minimalnym ryzyku spośród leków A, B i C. *Uwaga*: W przypadku równego ryzyka należy zwrócić lek o wcześniejszym identyfikatorze.
- 8. longest_alternative_list(self) zwrócenie listy idetyfikatorów leków stanowiącej najdłuższy ciąg zamienników leków, gdzie każdy kolejny lek na liście może bezpośrednio zamienić lek poprzedni; w przypadku list równej długości, należy zwrócić listę o wcześniejszych identyfikatorach (leksykograficznie). Przykład: jeśli A może być zastąpione przez B, B przez C lub D, a C przez D, to wynikiem działania tej funkcji powinna być lista [id(A), id(B), id(C), id(D)].
- 9. find_best_drug_for_indication(self, disease_name) zwrócenie identyfikatora leku o największej efektywności dla wskazanej choroby. W przypadku wielu leków o takiej samej efektywności należy zwrócić identyfikator najpóźniej dodanego do bazy danych leku.
- 10. update_best_indication(self, disease_name, new_efficacy) zmiana efektywność najlepszego leku dla wskazanej choroby (jak wyżej). Funkcja może być przydatna w sytuacji gdy przy częstym stosowaniu jakiegoś leku można uaktualnić dane o jego efektywności.

Pełną specyfikację operacji i przykłady można znaleźć w pliku pharmdb.py.

Złożoność

Niech D i S oznaczają odpowiednio liczbę leków oraz sumaryczną liczbę zamienników w bazie danych, a K maksymalną liczbę leków dla dowolnego wskazania terapeutycznego.

Wymagania czasowe na maksymalną liczbę punktów:

• funkcje __init__, number_of_indications, number_of_alternative_drugs, worst_side_effect, risk_score oraz find_best_drug_for_indication

Algorytmy i struktury danych (bioinformatyka, 2025)

Duży projekt zaliczeniowy

wersja: 1.0

powinny działać w czasie O(1);

- funkcja add_drug powinna działać w czasie $O(k \log K + s + e)$, gdzie k, s i e są odpowiednio liczbą wskazań terapeutycznych (len (indications)), liczbą zamienników (len (substitutes)) oraz liczbą działań niepożądanych (len (side_effects)) dla dodawanego leku;
- funkcja find_best_alternative w praktyce powinna działać istotnie szybciej niż O(D+S), a ostateczna ocena będzie zależeć od uzyskanej złożoności czasowej (w szczególności funkcja nie powinna przeglądać wszystkich leków jeśli nie ma takiej potrzeby);
- funkcja longest_alternative_list powinna działać w czasie O(d), gdzie d to długość zwracanej listy identyfikatorów leków;
- funkcja update_best_indication powinna działać w czasie $O(\log K)$.

Można przyjąć, że podstawowe operacje (sprawdzenie obecności, dodanie, odczytanie, modyfikacja i usunięcie elementu) na słownikach (dict) i zbiorach (set) działają w czasie O(1). Przy korzystaniu z list należy przyjąć, że w czasie stałym wykonywane jest odczytywanie i modyfikowanie pojedynczych elementów, a także dodawanie i usuwanie elementów na końcu listy, natomiast łączenie list oraz wstawianie i usuwanie elementów ze środka bądź początku listy wymaga czasu liniowego.

Punktacja

Za cały projekt można dostać maksymalnie 30 punktów. Orientacyjna punktacja za poszczególne funkcje jest następująca:

- klasa PharmDBi__init__-lpunkt;
- add_drug 3 punkty, przy czym prawidłowa obsługa struktur danych potrzebnych dla innych funkcji będzie częściowo oceniona wraz z nimi;
- number_of_indications, number_of_alternative_drugs, worst_side_-effect, risk_score każda funkcja 1.5 punktu;
- find_best_alternative 7 punktów (będzie zależeć od uzyskanej złożoności czasowej),
- longest_alternative_list 7 punktów;
- find_best_drug_for_indication i update_best_indication każda funkcja 3 punkty;
- gorsza złożoność czasowa będzie skutkować utratą punktów;
- brak opisu struktury danych, metod i zmiennych może skutkować utratą do 5 punktów.

Aby projekt podlegał ocenie, przesłane rozwiązanie musi zawierać implementację minimalnej funkcjonalność w postaci klasy PharmDB oraz metod __init__, add_drug, number_- of_indications, number_of_alternative_drugs, risk_score i find_best_- alternative.

Można korzystać z kodów z wykładów i laboratoriów. Rozwiązanie należy przesyłać przez Moodle'a i powinno się składać z jednego pliku pharmdb.py.